

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Jugoslovanska socialno-demokratska delavska stranka

Delavci!

Komaj je vlada objavila načrt zavarovanja za starost in onemoglost, ki ga predloži na prihodnjem zasedanju državnega zbora, so že začeli kapitalisti in drugi sovražniki delavstva ruvati proti starostnemu zavarovanju. Komaj je delavstvo, potom svojih poslancev, prisililo vlado, da mu da vsaj trohico pravice, ki je vsebuje rečeni načrt, že prihajajo na dan izkoriščevalci delavstva in pripovedujejo, da bo zaradi starostnega in invaliditetnega zavarovanja trpela avstrijska industrija in trgovina. To je hinavščina. Celo življenje mora delavstvo skoraj stradati in v potu svojega obraza polniti kapitalistične žepe. Vsaj na stara leta naj bi delavec živel vsaj relativno brez skrbi. Vse kaže, da bo moralo organizirano delavstvo energično nastopiti, da njegovi sovražniki ne preprečijo starostnega in invaliditetnega zavarovanja. In naša dolžnost je da pokažemo našim sovražnikom, da smo vedno pripravljeni nastopiti v vsakem trenutku v boj za naše pravice. Opomniti moramo našim sovražnikom, da mi delavci ne bomo trpeli, da bi se hotelo preprečiti uveljavljanje zavarovanja za starost in onemoglost. V to svrhu skličemo na

nedeljo dne 29. novembra t. l. ob 10. uri zjutraj

v Delavskem domu ul. Boschetto 5. II. nad.

Javen ljudski shod

z dnevnim redom:

Zavarovanje za starost in onemoglost in delavstvo.

Delavci! Udeležite se tega važnega shoda v velikem številu!

POLITIČNI ODBOR V TRSTU.

Zadruga, socijalna demokracija in agrarna stanka.

II.

Zapadne evropske države, kjer se je ustanovil sedanji družabni red, so nastale tako, da so si oborožene čete osvojile deželo ter jo porazdelile med vojskovodje in vojščake, prejšnjega prebivalca pa porabotile. Ko je duhovstvo širilo od Rima sem krščansko vero, se je najprej obrnilo na kralje, vojskovodje in četnike in ko jih je pridobilo za novo vero, so ti kralji in vojskovodje vsilili tudi podanikom, ali pa so vsiljajoč vero, napadali nevrnike in jih zasuznjevali. Tako sta križ in meč, meč in križ vstvarila novodobno družbo, ki vsa temelji na sili in ropu. Dokler sta graščak in duhovnik živela od kmečke tretine in desetine in sta imela s tem dovolj, je kmet ostal robotnik enega in drugega. Razvratnost in potratnost graščin je vzrok, da je nastal srednji sloj obrtnika in trgovca meščana, od katerega je kralj tudi prejemal nove dohodke v carini in davščini. Širila se je med meščanstvom omika. Ko je meščanstvo naraslo do velike moči, pa je v družbi z izobraženci in s pomočjo obrtniškega delavca, v francoski revoluciji, strmoglavilo fevdalizem in z njim združeno duhovstvo. Grofje in baroni od takrat niso mogli več do stare svoje moči. Danes še uživajo plodove dela, razkošno in danes še jim države dajejo bogato plačana častna mesta. Izključne svoje nekdanje moči pa ne morejo več dobiti. Duhovstvo je bilo po velikih evropskih revolucijah oslabiljeno, ter se je moralo zateči k kmetovalcu. Dotika s fevdalizmom se je ohranila le toliko, da še danes bogato plačana škofijska mesta dobivajo plemiči visokega rodu in da plemstvo išče dotike z duhovstvom in po njem vpliv na kmečke mase.

Ni bilo težko najti duhovstvu najtesnejše zveze s kmečkim prebivalstvom. Duhovstvo opozarjalo je istega na kričeče nasprotje z velikō industrijo, meščanstvom in razumnostvom, češ, temu je le na razkošju, brezbožtvu in brezverstvu. Dasi je duhovščina živela le od žuljev kmeta in vse nabrano cerkveno premoženje ni nič drugega nego milijoni znojnih srag in trdih žuljev kmečkih, duhovščina kaže kot na glavnega izkoriščevalca kmečkega prebivalstva na obrtnika, trgovca, meščana in izobraženca. — Lahka mu je bila opora na kmeta, ker je tega razumnjstvo in meščanstvo preveč prepuščalo samemu sebi in je bila torej duhovstvu prvemu dana prilika apelirati na solidarnost kmeta in učiti ga združenja v ekonomičnem delu in zadrugah.

Na Slovenskem je duhovščina imela posebno lahek položaj. Resnega nasprotnika v veliki industriji in veliki trgovini sploh ni imela, zato pa mu je stalo nasproti meščanstvo pod vplivom posvetnega razumnjstva in to je prevzelo po knjigah in življenju v velikih mestih le slabe strani kapitalistične družbe. Postalo je nečimerno, oholo in leno, prezirajoče delavca in kmeta kot nižja sloja. Tako je postal slovenski kmetu inteligent v dolgi suknji «škrice». Lahko je torej bilo duhovništvu našantati kranjskega kmeta proti nesamostojnemu, zgolj negativnemu odvetništvu, uradništvu in srednjemu meščanstvu. V ekonomičnem delu je bila duhovstvu pokazana pot, kako pričeti: v prvo je bilo treba kmeta osvoboditi denarno od meščanskih slojev. Treba mu je bilo torej združenja v denarnih zadrugah, posojilnicah i. dr. Ker sta duhovništvo in cerkev založila v nove klerikalne zadruga precej svojega kapitala, ni bilo težko vstvariti zaupanje in skupljati denar, s katerim je kmet kot dolžnik postal neodvisen od meščanskih krogov. Težje pa je bilo za duhovstvo izvesti konsumne zadruga, produktivne in prodajalne zadruga.

Konsumne zadruga zato ne, ker so jih ustanavljali po vzgledu delavstva kot prodajnice na drobno in ker se je očitno kazalo, da se klerikalna konsumna društva ustanavljajo le z namenom, ekonomično ubijati prodajalničarja in malega trgovca kot liberalca. Prodajalne in proizvajalne zadruga pa se niso mogle posrečiti, ker je glavni namen združništva, družiti orodje in ročno delo v vedno širših krogih tako, da se končno pride do stroja in tvornice. Pri prodajalnih zadrugah pa je treba producenta spraviti v direktno zvezo s konsumentom. Glavni konsument pa je delavec. Ne enega ne drugega duhovstvo ni moglo storiti, ker bi kmeta industrijaliziralo ter ga spravilo v neposredno dotiko z delavstvom. Eno in drugo pa bi bilo proti interesom in proti celemu duhovstvu. Kmečka proizvajanja industrijalizirati in kmečkega producenta spojiti z delavskim konsumen-

tom bi bilo toliko, kakor kmeta socijalizirati, spraviti kmeta in delavca v eno veliko združbo. Pa tudi tehnično je bilo duhovstvu nemogoče izvesti združništvo v večji meri, ker ima duhovstvo svojo moč na posameznih krajih, kjer izkorišča svojo moč v zadrugi s tem, da ima duhovnik končno in odločilno besedo. Ob velikem cilju in v mogočni zvezi pa se gubi moč posameznega vaškega duhovnika. Združništvo je eminentno načelo samopomoči. Ako duhovnik uči kmeta voditi samostojno in sebi v korist zadruga in jih družiti samostojno v velike gospodarske zveze, potem kmeta odtrga od sebe. Vendar je bilo slovenskemu duhovniku lahko uvajati združništvo med kmeta, ker je bil ta takrat sam docela negoden razumevati združništvo in je sledil duhovniku le po principu vere in iz zaupanja kakor samovladarju v vasi. (Dalje prih.)

Javen ljudski shod v Delavskem Domu.

V nedeljo dne 22. t. m. smo imeli tedaj v Delavskem domu javen ljudski shod z dnevnim redom: «Prihodnje deželnozbornske volitve in slovensko delavstvo v Trstu». Shod je vspel popolnoma. Velika dvorana v II. nadstropju je bila polna tržaškega mestnega in okoličanskega slovenskega delavstva. Zlasti je bilo nad vse nepričakovano dobro zastopano okoličansko delavstvo. In prišli so sotrpini iz Križa, Proseka, Kontovelja, Opčin, Barkovelj, Rojana, Kolonje, Gvardijeje, Sv. Marije Magdalene spodnje in zgornje, Rocola, Škednja itd. Smelo smemo trditi, da skoraj ni bilo okoličanske vasice ne delavske stroke, ki ne bi bile poslale svojih zastopnikov. To smo hoteli in to smo tudi dosegli v polni meri. Ni bil to eden izmed navadnih shodov jugoslovanske socialne demokracije kjer so bili železničarji izključni udeleženci. Ni bil to eden izmed navadnih shodov meščanskih strank na katerih tvori večino mladina. Bil je to shod razredno zavednih slovenskih delavcev in naših agitatorjev, katerim je bil podlaga, na kateri bodo sedaj oni pripravljali teren za prihodnjo deželnozbornsko volilno borbo, katera mora donesti brezpravnemu slovenskemu proletarijatu tisto zastopstvo v deželnem zboru in mestnem svetu, ki mu gre po pravici in ki bo znalo zastopati zahteve tega slovenskega proletarijata, za katere se dosedaj zastopniki slovenskih narodnjakov niso nikdar brigali.

Shod je otvoril ob 10 uri in četrt zjutraj sodr. Regent. Pozdravil je navzoče ter povedal, da je bil politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke primoran sklicati ta shod, prvič, da kakor druge stranke začnemo tudi mi pripravljati se za prih. deželnozbornske volitve in drugič, da odgovorimo shodu slovenskih narodnjakov, ki se je vršil 25 pretečenega meseca v Narodnem domu. Nato je bil izvoljen predsednikom shoda sodr. Kermolj V. Zahvalil se je za zaupanje ter podal besedo sodr. dr. Tumi, ki pozdravi shod v imenu goriških sodrugov. Se veseli, da sme nastopiti med delavstvom za delavstvo. Želi shodu najboljšega uspeha. Drugi pozdravi shod sodr. Petejan iz Pulja v imenu istrskih sodrugov. Pozivlja navzoče da nastopijo pod okriljem socialne demokracije energično kakor vedno, tako tudi pri prihodnjih deželnozbornskih volitvah. Delavstvo ne sme pričakovati od meščanskih strank ničesar. Ako si samo ne pomore, mu meščanstvo tudi ne. Posebno mora delavstvo skrbeti, da pošlje v mestni svet število svojih zastopnikov, ki bodo edini varovali interese delavstva.

Nato poroča o dnevnem redu sodr. Ivan Regent.

Vlada — pravi — je potrdila nov volilni red, ki ga je bila sama predložila in, ki ga je naš deželni zbor, potom kompromisa med slovenskimi in italijanskimi narodnjaki nekoliko ponaredil — seve, na škodo delavstva — in sklenil. Zadovoljni so tako narodnjaki belordedečmodre in

rdečebelozelene barve. Prihodnje volitve v mestni svet, odnosno — deželni zbor, se bodo vršile na podlagi tega volilnega reda. Natančno ni še znano kedaj, toda vse kaže, da v prvi polovici meseca aprila 1909. Slovensko in italijansko delavstvo se mora na vsak način pa že sedaj pripravljati na te volitve, da pride potem teh do svojega zastopstva, ki bo znalo varovati njegove interese in ozdraviti sedanje škandalozne razmere v deželnem zboru in mestnem svetu. Vprašanje, koliko zastopnikov bo imelo delavstvo v prihodnjem mestnem svetu, je zelo važno. Delavci dandanes niso izkoriščani samo v delavnicah in raznih industrijskih podjetjih. Kapitalizem odira tudi potom svojih drugih ustanov, kakor n. pr. potom države, dežele in občine, ljudstvu kožo. Po teh svojih institucijah odira kapitalizem delavstvo s tem, da mu nalaga vedno nove in ogromne direktne in indirektno davke na vseh najpotrebnejših potrebščinah. Največi del itak premalega zaslužka poberejo delavcu indirektni davki. Ves denar delavstva pa uporabljajo kapitalistične stranke potom teh institucij v razne izkoriščevalne impreze in za stvari, ki niso za delavstvo, ki niso v korist marveč proti delavstvu. Posebno velja to za tržaški deželni zbor in mestni svet, kjer delavstvo še nima svojih zastopnikov. V dolgih letih, ni naredila ital. nacionalistična stranka, ki tvori v tržaškem mestnem svetu večino, ničesar za delavstvo. Vse njeno delovanje v mestnem svetu je bilo protidelavsko. Slovenski narodni zastopniki se niso znali nikdar upreti takemu protidelavskemu delovanju. Celo veselili so se tega protidelavskega delovanja gospodje iz narodnega doma. Drugače si ne moremo tolmačiti, da so slovenski narodni zastopniki v deželnem zboru in mestnem svetu vedno molčali, ko je italijanska nacionalistična večina delala sklepe na škodo in proti delavstvu. „Kdor molči pa potrja“, pravi star pregovor. Morda se bodo slovenski narodnjaki izgovarjali, da niso oni imeli mandata zastopati interese delavstva. Toda ako se ogrevajo za delavstvo sedaj, ko se je to že organiziralo v svojo stranko, ki zna skrbeti za interese delavstva, zakaj se niso ogrevali za delavstvo takrat, ko je bilo to zapuščeno na milost in nemilost italijanski nacionalistični večini? Takrat bi bilo ostalo delavstvo za vedno hvaležno slovenskim narodnjakom za vsako dobro besedo.

Delo v občini, ako se hoče, da odgovarja svojemu pravemu namenu, mora biti kolektivistično in za kolektivizem. Biti mora v prid vsemu prebivalstvu. Takega dela niso vršili dosedaj ne slovenski ne italijanski narodni zastopniki. — V Trstu imamo n. pr. zelo slaba in draga delavska stanovanja. Veliko se je o tem že pisalo. Kjer se kupiči industrijski in trgovinski proletarijat, kakor n. pr. v Trstu, bi se morala občina poprijeti temeljito tega vprašanja. Tega so se pa dosedajni zastopniki

vedno izogibali. Krivda, da imamo draga, slaba, in nezdrava stanovanja, ki so v veliko gorje delavstvu, tiči v zasebni lasti. Špekulacija s zemljišči vodi k podraženju stanovanj. Zvišanje najemnin pa vodi k poslabšanju življenjskih pogojev delavstva. Cene stanovanj v Trstu ne odgovarjajo nikakor sedanji medži delavca. Previsoke so. Tudi imamo v Trstu veliko število takih hiš v katerih bi se ne smelo stanovati. Ne smelo bi se tega dovoliti. In vendar je delavstvo, vsled pomanjkanja stanovanj, prisiljeno stanovati in zraven tega še visoke stanarine plačevati. Tudi proti temu noče ukreniti naš magistrat ničesar. Leta 1906 je mestni svet sklenil potrositi 40.000 kron za *higijenična podstrešja*. Da bi se bila poravnala sramota, ki delajo mestu še dandanes ta umazana stanovanja, je bilo treba pa že takrat 7 milijonov kron. Danes ta svota ne bi več zadoščala. Teh 7 milijonov kron mestni svet takrat seveda ni našel, našel je pa 5 milijonov za napraviti predor skoz Montuzzo. Ko so se bližale volitve(?) v mestni svet leta 1906, je občinski odbor sklenil predlagati mestnemu svetu, da se sezida v Trstu 500 do 1000 delavskih stanovanj. To so sklenili predlagati pred volitvami. Volitve so končale in od 1000 stanovanj se ni naredilo niti enega. Nizka stanarina in zdrava stanovanja so pa važen življenjski problem ljudstva. Stanovanja, ki ne odgovarjajo ne higijeničnim potrebam ne sigurnosti, je treba odpraviti. Treba je vsa delavska stanovanja redno nadzirati, kar se danes ne vrši. Treba je preprečiti špekulacijo s zemljišči in treba je, da prične občina sama zidati delavska stanovanja. Teh pa ne bomo imeli, dokler ne bomo imeli v občini zastopnikov delavstva. Treba je začeti v občini s socialno politiko. Dosedanji mestni očetje niso znali urediti niti davkov. Kadar niso imeli sredstev na razpolago, so pa odirali ljudstvo. Še leta 1907 so naložili tržaškemu mestnemu in okoličanskemu ljudstvu nad milijon indirektnega davka na vinu.

Ljudstvo se pa ne sme odirati s prevetlikimi dokladami. Le v malokateri občini plačuje ljudstvo toliko in tako visokih indirektnih davkov kakor v Trstu. Občina naj ima vsa podjetja, ki se tičejo občine v svojih rokah. Meščanstvo in njegovi zastopniki, ki sede v našem mestnem svetu delajo proti temu. Afera občine s tramvajsko družbo, o kateri smo svoječasno natančno poročali v listu, nam je znana in je najboljši dokaz, da so gospodje v mestnem svetu zoper vsako municipalizacijo. Nad pol milijona kron bi spravila občina v svojo blagajno, da bi imela tramvajsko podjetje v svojih rokah. In treba je bilo prav socialističnega časopisja, da se niso naši mestni očetje odrekli zgradbi novih tramvajskih prog in prepustili tej tramvajski družbi, da bi še nadalje izkoriščala občinstvo. Niti zoper draginjo se niso naši mestni očetje resno zavzeli. Delo komisije zoper podraženje živil je bilo za ljudstvo naravnost žaljivo. Gospoda se je šalila z bedo ljudstva. V trenutku, ko so imeli sklepati naj bi se prepovedalo trgovecem z ribami, da bi pošiljali ribe iz Trsta, ko jih ljudstvo ne more tako drago plačevati, kakor trgovci zahtevajo, so uprizorili gosp. v mestnem svetu razpravo o svobodi.

Stvar je naravna. Trgovci ostanejo trgovci tudi kadar so v mestnem svetu. In nekateri mestni svetovalci, ki imajo odločati v mestnem svetu o koristi ljudstva, so ob enem največji izkoriščevalci tega. V mestnem svetu sede sedaj sami zastopniki meščanstva in skrbe za meščanske koristi. Le včasih naredo kot tisti, ki vkuade beraču desetico in mu da potem vinar miloščine. Za delavska stanovanja in druge koristi delavstva niso imeli nikdar denarja. Imeli so ga za meščansko gledališče «Verdi», kateremu so dajali 50.000 K podpore. — Imeli so ga za predpustne maskarade za veselice društva «Lega Nazionale» i. t. d. Občina in deželni zbor kakoršna sta sedaj v kapitalističnih rokah, ste za delavstvo dve čisto navadni izkoriščevalni instituciji. V deželni zbor in mestni svet mora poslati delavstvo svojo kontrolo, ki bo nadzorovala delo meščanskih strank in silila v občino delavsko socialno politiko. Nov volilni red, na podlagi katerega se bodo vršile prihodnje deželnozborske volitve, nudi delavstvu priliko si izvoliti svoje zastopnike, ki bodo rečeno kontrolo vršili. Tukaj raztolmači govornik nov volilni red. Posebno se bavi z delavsko kurijo v kateri ne bodo imeli pravice glasovati oni, ki glasujejo v prvih treh razredih, ter z volilno dolžnostjo. Delavstvo je sprejelo tudi to volilno pravico, ki ni enaka in splošna, ampak potem katere moramo preprečiti kapitalistično izkoriščanje občine in ljud-

stva. Vladni načrt volilne reforme je dolečal za okolico 15 mandatov. Vsled kompromisa med slovenskimi in italijanskimi narodnjaki, bo pa imela sedaj okolica samo 12 mandatov. Prvemu volilnemu razredu so odvzeli enega, drugemu pa, **delavskemu volilnemu razredu pa dva mandata**. Slovenski narodnjaki so še vsikdar, kadar so naredili kak kompromis oškodovali **delavstvo in narod sploh**. Tako so prodali liberalci in klerikalci na kranjskem narod 50 nemških veleposestnikom, katerim so za vedno zagotovili 10 poslancev v deželni zbor. Tako so naredili klerikalci na Goriškem in narodnjakarji v Istri. **V imenu naroda izdajajo narod in delavstvo. V imenu demokratizma in svobode dela pa organizujejo krumirstvo v korist italijanskim delodajalcem.**

Vse sedanje in dosedanje delo slovenskih narodnjakov je proti socialistično, tedaj proti delavsko. Na shodu dne 25. pr. m. so povedali, da bodo kandidirali tudi v **delavskem razredu** v mestnih volilnih okrajih. V III. in II. volilnem razredu, v katerih je tudi veliko slovenskih volilcev, tam ne bodo kandidirali. Proti delavstvu se bodo bojevali, proti italijanski buržoaziji ne!

Pravijo, da bodo kandidirali zato, da bodo lahko delali kompromise pri slučajnih ožjih volitvah. **Kravjo kupčijo hočejo delati z glasovi svojih pristašev**. Socialna demokracija nima nič skupnega ne z italijanskimi ne s slovenskimi narodnjaki. Ako hočejo prodajati glasove svojih volilcev naj se obrnejo do ital. nacionalnih volilnih kupcev. Delavstvo slovensko in italijansko si bo znalo že samo izvojevati svoje pravice. Slovensko ljudstvo nima nobene koristi od boja slovenskih narodnjakov zoper socialno demokracijo. Ako bi propadla socialna demokracija, bi se ojačil samo največji sovražnik Slovencev in delavstva t. j. italijanski nacionalizem. Kdor se bojuje zoper socialno demokracijo v Trstu, koristi samo italijanskim šovenistom. Slovenski narodnjaki imajo pred seboj le sebične in strankarske interese. Njim je stranka in osebe nad vse. V deželnem zboru in mestnem svetu niso znali vršiti svoje naloge. Bojevali so se za abstraktno narodno idejo in so pozabili na živ narod. Od italijanskih nacionalcev niso znali izsiliti ničesar za narod, sedaj zahtevajo od socialne demokracije, ki sama nič nima, da jim da hkrati vse. Pri prihodnjih volitvah bodete postavili italijanska in slovenska socialistična stranka skupno kandidate v mestu in okolici. Kakor razredno zavedno delavstvo, bo moral vsak, ki je prijatelj delavstva, in ki hoče, da pride v mestni svet krepka delavska kontrola. Glasovati za te kandidate. Mi pa bomo kot izdajalci naroda vršili še nadalje delo v svrhu napredka naroda in delavstva v dosego enakosti, bratstva in svobode.

Dr. H. Tuma.

Zopet burno pozdravljen pravi, da se strinja popolnoma z izvajanjem poročevalca. Nadalje govori o narodnem, gospodarskem in kulturnem vprašanju. Za Slovence je Trst velevažna točka. Napredek socialne demokracije je ob enem napredek slovenskega naroda. Da imamo danes v Trstu veliko število Slovencev, posebno slovenskih delavcev, ni vzrok narodna ljubezen. Gospodarske razmere, mizerja, beda, silijo ljudstvo iz Krasa in Kranjskega v Trst s trebuhom za kruhom. Prav zaradi tega prihaja v Trst proletarijat iz Italije. Da bi naredili sedaj kranjski liberalci in klerikalci, da bi na Kranjskem teklo samo mleko in med, bi imeli v Trstu kmalu malo več Slovencev.

Sodr. Fran Milost.

Slov. narodnjaki bodo tedaj kandidirali v delavskem volilnem razredu in ne v meščanskih kurijah. Oškodovali bi radi delavstvo zastopstva. Ne morejo škodovati italijanskemu meščanstvu, bodo delali zgago med delavci na korist italijanskih in slovenskih izkoriščevalcev ljudstva. Delavstvo bo že znalo, kateri so njegovi resnični prijatelji. Za krumirje pa prav gotovo ne bo šlo v boj. Predlaga sledečo resolucijo:

Na današnjem shodu zbrano delavstvo pozivlja politična odbora jugoslovanske in ital. socialno demokratske stranke, da pri prihodnjih deželnozborskih volitvah postavita skupne kandidate v vseh volilnih okrajih IV. mestnega in II. in I. okoličanskega volilnega razreda ter ponovno izraža svoje prepričanje, da je socialno demokratska stranka edina odkritosrčna zastopnica delavstva, ki naj pri prih. volitvah energično nastopi, da si potom te pribori potrebno zastopstvo v deželnem zboru in mestnem svetu.

Sodr. Kopač govori o volilnih sleparijah in o potrebi, da se postavi slovenske socialistične kandidate tudi v mestnih volilnih okrajih.

Sodr. Ferri pravi, da narodnjakarji kadar vidijo, da si hoče delavstvo zboljšati košček kauha, planejo po tem koščku kruha, kakor lačni psi, da bi mu ga vkradli. Da so taki so dokazali slovenski narodnjaki že večkrat pri raznih stvarkah.

Ko je še soodr. Regent priporočal, resolucijo soodr. Milosta, je bila ta enoglasno sprejeta in je soodr. *Kermolj* v lepih besedah zaključil ta nad vse krasen shod.

Bodimo kavalirji!

Med tem ko pišejo tržaški narodnjaki sramotne članke in notice o narodnem izdajstvu jugoslov. soc. dem. stranke, je objavil kranjski napredni list „*Gorenjec*“ v svoji 47. št. z dne 27. novembra 1908. na naslov narodno-napredne stranke pod naslovom «*Bodimo kavalirji*» sledeči uvodni članek, ki ga na poziv uredništva tega lista radovoljno objavimo.

Bodimo kavalirji! Slovenci živimo v burnih, a resnih časih. Ravno dva meseca bo minulo jutri, odkar je mati zemlja sprejela v svoje osrčje dve po nedolžnem ubiti žrtvi:

† Lundra in Adamiča.

Mi, ki smo videli impozantni izprevod, kakršnega doslej ni in najbrž ne bo zadrževala slovenska kronika, smo stali ob odprtem grobu narodnih mučnikov pri Sv. Križu pod vtisom v srce segajočih in bodrečih govorov...

Ljudstvo je plakalo, ko je govoril ljubljanski župan Ivan Hribar. Historični moment njegovega govora je bil, ko je povedal, da ni daleč čudež, ki ga tvori Lundrova in Adamičeva po nedolžnem prelita kri: čudež bratovskega objema slovenskih političnih strank. Sreče se nam je takrat krčilo, obljubljeni smo in — prisegli...

Hribarjeve želje so se deloma že izpolnile. Summa summarum: rezultat prešlih dveh mesecev pokazuje, da je gosp. župan, ki je obenem državni poslanec in načelnik izvrševalnega odbora naše narodno-napredne stranke na Kranjskem, izreki zgoraj imenovane krilate besede, zadel pravce, ki globoko sega v slovensko srce in mozeg. Dokaz: dogodki zadnjih dni...

Ampak eno je, kar treba povedati na ves glas. — Podala se je rodoljubna roka političnemu klerikalnemu nasprotniku, po krvi Slovence, a podala se doslej ni brezpravnemu slovenskemu proletarcu, organiziranemu delavcu, ki je združen v jugoslovanski socialnodemokratski stranki. Ali niso ti slovenski delavci tudi kri naše krvi, naši pravi slovenski bratje? Ali nismo videli organiziranega slovenskega delavca stopati pred krsto † Lundra in Adamiča — več nemških listov je pisalo, da je bilo teh naših bratov čez 2000 po številu? Ali ni njih voditelj povdarjal ob odprti gomili, da so slovenski proletarci solidarni s slovenskim ljudstvom?

Kaj hočemo več? Zatajiti ob teh resnih časih teh svojih bratov ne moremo. Korakali so z nami, pridružili so se nam, sicer oficijelno nepovabljeni, a čutili so se sinove do dna duše užaljenega slovenskega naroda. Mi si razlagamo, da drugače sploh ni bilo mogoče. Utajiti jih ne moremo in ne — smemo. So pač del našega slovenskega telesa.

Obračamo se na zgorajšnjo adresu. Ondi je razvidno, na koga apeliramo.

Bodimo kratki! Pred durmi so dopolnilne deželnozborske volitve na Kranjskem. Mi, ki smo pristaši narodno-napredne stranke, nočemo v teh resnih časih nobenega strankarskega boja, ker dosedaj še nismo dobili nikakega zadoščanja za 20. september.

Slovenska ljudska stranka je postavila oficijelno že po vseh krajih na deželi svoje kandidate. A kake? V vseh desetih okrajih niti enega delavca, ona je postavila duhovnike, profesorja, zdravnika itd. Razvidno je iz tega, da ona ne umeje, oziroma noče umeti duha časa, dasiravno veljaj splošna kurija — doslej brezpravnim, t. j. delavcem.

Deset mandatov na deželi, enega v Ljubljani. Enajsti mandat v splošni kuriji — pravijo — pa je last naše narodno-napredne stranke. Priznavamo gigantično požrtvovalnost narodno-napredne stranke v današnjih zgodovinskih dneh. Tudi upoštevamo, da pri njenem gospodarskem organiziranju ni utegnila intenzivneje zanimati se za bližajoče dopolnilne deželnozborske volitve. Čast ji, če vodi boj za gospodarsko osamosvoje s tako energijo.

Bodimo kavalirji! Ker ne maramo letos nobenega boja s klerikalci, ne imejmo ga še s slovenskimi socijalnimi demokrati. Podali smo že roko numerično sicer močnejšemu političnemu nasprotniku, sezimo v roke še parlamentarno dosedaj nezastopano, to je jugoslovanski socijalni demokraciji. Sicer pa je narodno-napredna stranka še špeciijelno dolžna revanžirati se tej stranki za idrijski mandat itd. Usluga za uslugo. Denimo roko na srce in recimo: srajca nam je bližja kot suknja. Če je narodno-napredna stranka že pred letom ponujala socijalistom dva mandata v občinski svet ljubljanski, v očigled da ima narodno-napredna stranka v svojem programu splošno in enako volilno pravico, katere pa žalibog za doželni zbor nismo dosegli in s tem izključili od deželnega zakonodajstva okrog 8000 organiziranih delavcev, se predlaga, da se mandat v splošni kuriji v Ljubljani ponudi slovenskim delavcem, t. j. soc. dem. stranki.

Izvršil bi se na tak način v slovenski zgodovini velevažen čin, kateremu ni primere nikjer. Narodno-napredna stranka na Kranjskem bi si s tem korakom stekla nesmrtnih zaslug.

Kavalir sem in kavalir hočem biti!

Mi pa končamo z besedami Ilije Guteša:

«Daj o mili bože,
da se svi Slaveni slože».

Odprto pismo

gospodu ANDREJU GABRŠČEKU,
dež. poslancu, lastniku tiskarne itd.
v Gorici.

Leta 1905 ste me napadli anonimno in zavratno v „Slov. Narodu“ v Ljubljani in od takrat naprej anonimno ali s podpisom napadate mojo osebo brez vsakega razloga, menda edinole zato, ker se me bojite.

Bili ste 12 let v najtesnejši zvezi z dr. Antonom Gregorčičem. Ta Vam je ustvaril Vašo ekonomično eksistenco s tem, da Vam je prepustil tiskarno, da Vas je pri Vašem podjetju pri vsaki priliki podpiral in da Vas je podpirala cela Gregorčičeva duhovska in posvetna stranka. Imenovali ste ga svojega očetovskega prijatelja in vsaka beseda, vsak njegov migljaj Vam je bil svet, tako polni hvaležnosti ste bili do njega.

Tega oboževanega moža sedaj brezvestno psujete in pljujete. Sami ste zatrdjali o njem, da je vsak krajec žrtvoval v narodne in šolske namene, danes mu pa očitate, da se pase na ljudske stroške. Pustili ste dr. Gregorčiča zaradi mene. Trdili ste leta 1899 in nekočkrat potem, da se ima zahvaliti ves gospodarski preporod na Goriškem meni, da sem edini človek, kateri je za delo, in da bi še tega hoteli odstraniti. Ponovno ste trdili, da je bilo to povod, da ste se ločili od dr. Antona Gregorčiča. Ko je bilo moje gospodarsko delo končano, sem Vam prepustil brez vsakega odpora Trgovsko-obrtno zadrugo, Goriško ljudsko posojilnico, Narodni sklad. To Vam je dalo v drugič gospodarsko podlago, brez katere po mojem prepričanju niti ne morete eksistirati.

Kakor dr. Antona Gregorčiča, tako zahvalo za moje delo in trud psujete tudi mene ter me opljujete z lažmi in obrekovanjem, kolikor morete.

Leta 1895 ste me izvabili s praznimi obljubami v politiko in leta 1897 ste me izvabili iz sodne službe z besedami: «Prepričani smo, da brez tebe ne moremo izvesti Trgovsko-obrtno zadrugo, kakor smo goriški Slovenci že dolgo let želeli imeti tak zavod, tako vemo, da ga brez tebe nismo imeli in ga ne bomo imeli». Leta 1900, ste me pregovorili, naj kandidiram za drž. poslance, ter me odveli od prvotnega načrta, odpreti skromno pisarno, tako da sem se zvezal z drjem Treo v veliko pisarno. Sedaj mi pa očitate odvetništvo in veliko pisarno. Kaj tako podlega si sme dovoliti le človek, kakor ste Vi. Sami ste v letošnjem „Soči“ že priznavali, zakaj sem izstopil od vodstva narodno-napredne stranke in ga prepustil Vam, namreč zaradi tega, ker ste zahtevali pri vodstvu stranke zadnjo besedo, potem ko ste tako brezvestno odklonili ponudbo tržaškega namestnika. Veste tudi, da sem kot deželni poslanec do leta 1904 delal tako intenzivno, kakor še noben deželni poslanec ni delal pred menoj in tudi Vi ne boste za menoj. Klub temu lažete v svojem časopisu, da sem politiko pustil že leta 1902 zaradi svoje pisarne. Veste tudi, da je bilo vedno moje stališče glede odvetništva to, da je dolžnost vsakega starejšega odvetnika, delati v javnosti. Zaradi tega si držim enega koncipijenta in enega

stenografa, kar je približno okoli 5000 K letnega ubitka na zaslužku.

Zaman se je z Vami mnogo pričakati, ker resnice Vi niste nikdar poznali in ker je v Vašem sedanjem položaju kakor sem vam bil že očitil v „Rdečem Praporju“, Vaš edini spas — laž. Ako bi ljudstvo vedelo, kako ste se dejansko obnašali in kaj se ima zahvaliti Vam, potem ostanete brez najmanjše zaslonbe — in ta čas menda še pride. Iz tega izvirajo Vaši besni napadi na dr. Antona Gregorčiča in enako besni napadi name. V Vašem interesu je, da delate za svojo stranko in da pustite mene delati za delavsko stranko; če ne, sem uverjen, da kopljete sami sebi jamo.

Ako mi končno Vaše uredništvo žuga z bojkotom, tedaj Vam kratko izjavljam, da Vaših ožjih pristašev ne maram v svojo pisarno. Kar se pa tiče Vašega gospodarskega počenjanja Vam še utegnem javno pojasniti ob priliki.

Dr. Henrik Tuma.

Domače stvari.

Odgovor „Edinosti“. Hoteli smo pravkar odgovoriti naši tetki, ko smo dobili sledeče pismo od dr. Tume, ki ga prav radovoljno objavim:

«Predvsem na vprašanje, kako se kaj počutim v družbi socialnih demokratov, odgovor: vsekako bolje, nego na strani slovenske liberalne narodnjaške inteligence. In kar naravnost tudi povem, da me ni sram sedeti poleg človeka, katerega je morda svoj čas gospodarska beda in zamerjena vzgoja spravila v konflikt z zakonom. Ne morem sicer trditi, da liberalna in naprednjaška gospoda v take konflikte prihaja, nasprotno se jih skrbno izogiblje, zato pa tudi pod zaščito zakona dela veliko večje krivice in grehe nad prostaki z ljudstvom. Saj je to glavni razlog, biti v politični družbi liberalnih nacionalcev. Kar naravnost povem vsej politični liberalni in narodnjaški gospodi, da sem se grozno varal nad njeno inteligenco, kakor sem se nasprotno učil sredi delavcev-socialnih demokratov spoštovati samostalne nazore. Mnogokrat, ko se posvetujem pri sejah in konferencah z zaupniki socialno-demokratske stranke, se s presenečenjem spominjam na one čase, ko sem posedal v sejah in posvetovanjih goriške inteligence, ki je vodila politiko, in primerjaje drugo z drugim sem dobil, da je dejansko inteligence priprostitih ljudi višja in boljša od one. Gotovo se gospodom zdi ta sodba gorostasna. No, nikdo drugi nego veliki Tolstoj je precej istega mnenja. Nikomur ne očitam pomanjkanje strokovne izobrazbe, nikomur jako zamotane, razvite ideologije, pač pa pomankanje zdravega razuma, ne-sebičnosti in odkritosrčnosti. Če je tudi rabil sodrug Ferri izraz «psi», je storil to očitno, v javnem zborovanju. Vodilni krogi slovenske politične inteligence, pa si ne upajo javno in jasno izreči ali podpisati svojih psovk in laži marveč anonimno v „Slovenskem Narodu“, „Soči“, „Gorici“, „Edinosti“ itd. kradejo čast poštemu človeku na najbolj podel način.

Kar sem na shodu govoril, seveda ne v smislu zavitega nepoštenega poročila „Ed.“ tudi povpišem. Ne bodem pa polemiziral z mazači iz uredništva „Edinosti“ pač pa sem pripravljen in to na javno korist in v pouk našega ljudstva — voditi stvarno kolikor toliko znanstveno polemiko z gospodi, ki vodijo stranko. Toraj prav poštemo Vas pozivljam na dvoboj z uma svitli meči. Ako tega ne sprejmete, pač pa dovolite zavratno pisavo plačanim Vašim urednikom — potem ste krivi podlosti, altro che Ferri. Torej na dan gospodje!

Ob enem si zapomnite, da krik abasso ščavi tako hitro ne poleže, ker ga Vi ščuvate in gojite z Vašim narodnjaštvom in krumirstvom!

Sodrug Ferriju velja torej le opomin, naj ne rabi takih izrazov (državnih poslanci v parlamentu često rabijo še mnogo hujše!) politični naši inteligenci pa najstrožja obsodba radi nizkega, jezuitskega načina, kako se brez političnih načel poslužujejo najintimnejših in podlih sredstev, da bi nasprotnika ubili materijalno in moralno.

Dr. H. Tuma.

Polom socialne demokracije. To sanjajo narodnjaki vedno od kar jim strankarska strast ne dovoli več samostojno misliti. Med italijanskimi sodrugi v Trstu se je zgodilo res nekaj zelo neprijetnega. Nekateri sebičneži, ki prihajajo navadno v stranke takrat, kadar so te že močne in upajo potom teh utešiti različne

svoje ambicije, so naredili zaradi teh ambicij stranski razkol. Vlekel se je ta razkol v stranki kakih 18 mesecev in priznati moramo, da je stranki škodoval. V ponedeljek 23. t. m. se je vršil v Delavskem domu shod italijanskih sodrugov in se je na tem izkazalo, da je onih, ki so netili razkol zelo malo. Na tem sestanku, na katerem sta sodr. Pittoni in Oliva naznanila, da izstopita iz izvrševalnega odbora in da dasta stranki državnozbornske mandate na razpolago, se je sprejelo demisijske političnega odbora ter izvolilo 15 sodrugov, ki imajo reorganizirati stranko in sklicati v kratkem deželno konferenco. Mi upamo, da se temu odboru posreči pomiriti duhove in spraviti stranko zopet v pravi tir. Tudi se je na tem shodu poročalo, da bo list „Lavoratore“ prenehal v mesecu decembru izhajati. Mi in z nami vsi pošteni in zdravomisleči Slovenci moramo ta razkol in prenehanje izdajanja „Lavorator“ najgloblje obžalovati. **Od napredka italijanske socialne demokracije je mnogo odvisen napredek slovenske socialistične stranke, a ob enem tudi napredek in razvoj slovenskega naroda v Trstu.** Da ni bilo italijanske socialne demokracije, ne bi mi Slovenci živeli v Trstu sedaj še tiste svobode, ki jo po pravici uživamo na našo splošno korist in niti tistih 5 učnih moči v Ciril-Metodovi družbi ne bi bila vlada dovolila, da ni bilo na Dunaju 4 socialističnih mesto ital. nacionalističnih poslancev. List „Lavoratore“ je bil edini italijanski list v Trstu, ki je odkritosrčno zagovarjal vse upravičene zahteve tržaških Slovencev. Poraz italijanskih sodrugov, bi bil zelo neugoden za tržaške Slovence. — Sicer pa moramo priznati, da dosedaj niso tega razkola občutili popolnoma ničesar naše strokovne organizacije in niti ne jugoslovanska socialnodemokratska stranka, ki se vsled trajnega dela množičnih se naših sodrugov vedno bolj razvija in napreduje.

Vesetje gospode okoli „Edinosti“ ob v javnost spravljem razkolu med ital. sodr. je ravno tako zoperno in smešno, kakor veselje dolžnika, ki se veseli boleznii svojega upnika ker upa, da ga bo za kratek čas pustil pri miru. Sicer pa naj bo gospa „Edinost“ prepričana, da sodr. Pittoni ni govoril zato, da bi imponiral slov. narodnjakom ampak da bi spravil stranko zopet v pravi tir. Želimo sodr. Pittoniju, da se mu tudi ta korak posreči in upamo, da bomo zopet kmalu kakor dosedaj skupno nastopili slovenski in italijanski socialisti na bojno polje za pravice ljudstva in proti slovenskim in italijanskim izkoriščevalcem delavstva in ljudske nevednosti.

„Gorica“ in „Soča“ blamirani. Sodrug Tuma je na shodu v Dobravljah naznanil, da je glavarstvo že preklicalo propoved točenja novega vina, in je tudi natančno povedal, iz katerega razloga in od katere osebe je prepoved izšla. Letak vipavskim vinorejcem je bil dotiskan seveda, predno je bilo znano, da je prepoved preklicana, ter se je na shodu izrecno reklo, da se dotični del resolucije ne izpremeni, ker oficijelno še ni naznanjena prepoved. Gospodje okoli „Soče“ in „Gorice“ so menda precej pozno izvedeli o tej prepovedi, ker se ni nikdo brigal, da bi kaj storil, dočim je bil shod v Dobravljah že davno sklenjena stvar. Na shodu pa se je povedalo že naprej, da si bodo gospodje poslanci klerikalne in liberalne stranke zaslužke, kdo je izposloval preklic prepovedi točenja novega vina, med seboj trgali iz rok. In tako je res. „Soča“ trdi, da je zaslužka liberalnih poslancev, „Gorica“ pa trdi, da je zaslužka klerikalnih poslancev, da se je prepoved preklicala. Nobeden pa noče povedati, da je to zaslužka goriškega okrajnega glavarja, grofa Attemsa, ki razmere kolikortoliko pozna, ki je imel prazne blagajne šolskega sveta in je vedel, da izvira praznoba iz gospodarske krize v deželi, posebno, ker se novega vina ne more prodati. Sicer pa je bil shod sklican zaradi vinske krize sploh in bi bilo dobro, ako gospodje poslanci obeh strank kaj store, da se vinska kriza v naši deželi temeljito reši. Po časnikarskem prepiranju pa gotovo do tega ne pridejo.

Pogorel je naš nedeljski shod. 25 oseb, večina Italijanov, je bilo na tem našem shodu. Tako je pripovedovala „Edinost“. In zaradi tega ker je pogorel, se je „Edinost“ bavila s tem shodom kakor še z nobenim drugim našim shodom. Zaradi teh 25 oseb, ki so bile na shodu in ker so bili to Italijani, niso razumeli niti kar se je govorilo, se bavi obširno tudi „Slovenski Narod“, ki je zapazil, da je sodr. dr. Tuma na tem shodu imenitno dokazal, da je res zašel v socialno demokracijo. S tem pogorelim shodom se je bavila tudi „Soča“

in zaradi tega nad vse klavrnega shoda skličejo slovenski narodnjaki za nedeljo v Narodnem domu javen shod z dnevnim redom: Tržaško slovenstvo in socialna demokracija. Narodnjakom baje ni všeč, da smo tako pogoreli. Nedeljski plamen v Delavskem domu je tudi njih nekoliko opeknel in sedaj iščejo različna zdravila, da bi utešili opeklino, ki jim jih je prizadajal ta naš nedeljski pogoreli shod. Verjamemo. Ni všeč narodnjakom, da so naši shodi tako klaverni kakor je bil nedeljski.

25 oseb je sešel poročevalec „Edinosti“ na našem nedeljskem shodu. „Edinost“ ima že od nekaj napako, da pošilja na naše shode poročevalce, ki ne znajo šteti, ki so kratkovidni in ne razumejo figo od vsega kar se na naših shodih govori. Za več sto oseb se je bil vstel poročevalec „Edinosti“ in med govori je baje študiral, kako bi ohranil „Edinosti“ prvo mesto med stalno blamiranimi in lažnjivimi listi. Mož je dosegel svoj namen popolnoma. „Edinost“ ni objavila niti ene vrstice resničnega o našem shodu.

V torek 24. t. m. je priobčila „Edinost“ med brzojavnimi poročili notico, da je bil pri ožjih volitvah v III. razredu v okraju Milje-Izola itd. v istrski deželni zbor izvoljen naš sodrug učitelj Zorzenon. Volitev je bila končana že v soboto dne 21. t. m. V nedeljo so vedeli že vsi in v ... torek je srečno poročala o tem tudi „Edinost“.

Poštenje „Edinosti“! Dne 20. t. m. je imela „Edinost“ poročilo o predavanju, ki ga je imel sodr. dr. Dermota v goriški Narodni prosveti o individualizmu. Poročilo samo na sebi ni pametno niti duhovito. Ne bi se bavili z njim, da ni zlobno in da nima posebnega namena. Predavanje samo je bilo popolnoma *xnanstveno*; z vsakdanjo slovensko politiko ni imelo prav nič opraviti; osobito se predavatelj niti z besedico ni dotaknil socialno-demokratske stranke. In poštena „Edinost“ se je *zlagala* kar na celem, da «se je skozi vse predavanje vlekla rdeča nit socialno-demokratskega agitovanja»! *Zlagala* se je, da je predavatelj rekel: «edino prava stranka je socialno-demokratska stranka»! Zavoljo tega je poročilo zlobno, ker je lažljivo. Posebni namen pa tiči v zadnjem odstavku dopisa. «Narodno prosveto» opozarja, naj ne nudi *političnih* predavanj o *domaćih sporih*. Ali ga vidite policaja? «Narodna prosveta» je kulturno društvo; s politiko se ne ukvarja. Če bi se, bi prekoračila delokrog svojih pravil — in politična nadzorovalna oblast bi ji segla za vrat z neusmiljeno roko... O, kako ostuden je Tvoj namen, kako podla je tvoja poštenost, „Edinost“! Zaradi tega, ker je predavatelj socialist, *denunciraš* društvo, ki je vendar čisto nedolžno na tem. Tržaško narodnjaštvo in policija sta si pač brat in sestra. In to smo hoteli pokazati na tem slučaju.

Novo narodno podjetje! Obernarodnjak Gabršček v Gorici dela reklamo za svojo tovarno, v kateri proizvaja milo, in zahteva, da Slovenci podpirajo narodno domačo industrijo s tem, da se umivajo z njegovim produktom. Ako je to milo res tako narodno-slovensko (ampak dvomimo, ker mu srca mi ne delamo), naj nam pove obernarodnjak Gabršček, čemu stoji na in-seratih znakma «caprasole» na prvem mestu, in šele na drugem «koza s solncem»! Zakaj zapostavlja oče vseh goriških Slovencev in največji založnik rodoljubnih pen slovensko za laščino na produktu svoje tovarne? Ali prodaja svoj produkt med Italijani tudi kot «naroden» pridelek? Svetovali bi Gabrščku, naj skrbi manj za narodnost svojega produkta in več za kakovost; kajti gospodinje zabavljajo, da je z njegovim milom vkljub narodnosti — *žajfa!*

Krvavi dijaški pretepi so bili v nedeljo na Dunaju. O izgrelih se poročajo: Ob 1/2 11. se je v avli dunajskega vseučilišča zbralo okrog 200 italijanskih dijakov, ki so peli italijanske pesmi in klicali «Evviva l'università italiana!» Zbralo se je mnogo nemških dijakov, ki so jeli zmarjati Italijane. Nastal je prepir, iz prepira pretep. Naenkrat je bilo slišati nekoliko strelcev iz samokresov. Pravijo, da so streljali Italijani, katere so potem Nemci potisnili na rampo pred vseučiliščem, kjer se je pretep še nadaljeval. Končno je policija na konjih razgnala dijake. Pri pretepu je bilo baje 200 italijanskih in 1200 nemških dijakov. Ranjenih je bilo 27 oseb. med njimi dve italijanski dijakinji.

Zaradi tega se vrše demonstracije po vseh ital. mestih. Tudi v Trstu so priredili te dni ital. dijaki demonstracije po mestu. V nedeljo se vrši v Politeama Rossetti shod za ital. vseučilišče v Trstu. Dunajski

listi pšijejo, da je ital. pravna fakulteta v Trstu že osigurana. Priklopiti se jo namerava trgovinski akademiji Revoltella. Do vseučilišča imajo Italijani pravico in mi slovenski socialisti smo seveda zato, da bodi sedež temu vseučilišču Trst sam, ki je za to najbolj primeren.

Vspehi Klofača in Burivala. Pri volitvah v provizijski fond državne železnice ki so se vršile meseca oktobra t. l. so bili izvoljeni sami socialni demokratje, ki so dobili nad 50.000 glasov. Krščanski socialci so dobili okoli 3000. V Tržaškem okraju so dobili socialni demokratje 2394. Slovenski narodnjaki pa 16 (šestnajst) glasov. Kaj bi bilo šele da nista prišla Burival in Klofač v Trst.

Devetinosemdeseti socialistični poslanec je izvoljen za avstrijski državni zbor. V petek je bila v Inomostu ožja volitev med socialnim demokratom sodrugom Holzhammrom in nemškim nacionalcem dr. Rohnom. Dobil je Holzhammer 2416, Rohn pa 1966 glasov. Torej je socialna demokracija celo na Tirolskem sijajno napredovala.

Velik shod železničarjev se je vršil v nedeljo dne 22. t. m. ob 3 1/2 uri popoldne v Delavskem domu v Trstu. Najprej je poročal sodr. Weigel v nemškem jeziku o vseh pridobitvah železničarjev, potom svoje organizacije. Drugi je govoril v slovenskem jeziku sodr. J. Kopač. Nadalje so govorili še različni železničarji. Obširno poročilo sledi.

Favoritizem v prosti luki. V nedeljo dne 22. t. m. ob 10. uri zjutraj, so imeli delavci mehničnega oddelka glavnih skladišč shod na katerem so razpraljali o favoritizmu, ki je prešel v prosti luki naravnost v ostudi zistem. Na tem shodu sta govorila med drugimi sodruga Novak in Milost F. Delavci so spejeli resolucijo v kateri protestirajo zoper tak favoritizem ter izvolili so deputacijo treh mož, ki naj o vsem tem zoperstavljanju najboljših delavcev poroča predsedniku zadruge glavnih skladišč princu Hohenlohu. Deputacijo bo spremljal poslanec sodr. Pagnini. V Deputacijo so bili izvoljeni sodrugi Peterin, Mauro in Novak.

Tudi o tem favoritizmu spregovorimo resno besedo prihodujič.

Istrski deželni zbor je sestavljen po novih volitvah sledeče: 24 italijanskih 18 slovenskih nacionalcev in dva socialna demokrata sodruga Rittossa in učitelj Zorzenon, ki je bil pri ožji volitvi izvoljen v III. kuriji v okraju Milje v soboto 21. t. m. Kompromise koristil taktično italijanskim nacionalcem.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Krajna politična organizacija v Gorici vabi vse zaupnike goriške, posebej predsednike in tajnike krajnih političnih organizacij v Pogori, Mirnem, Solkanu, Vrtojbi, Sovodnjem, da se oglasijo polnoštevilno v društvenih prostorih v Gorici, Via Teatro št. 20, I. nadstropje, v nedeljo ob 10 1/2 popoldne zaradi posvetovanja o kolportazi in ureditvi denarnega prometa.

Sovodnje. Javen ljudski shod se vrši pri nas v nedeljo dne 28. t. m. ob 3 urah popoldne v prostorih Josipa Kodermaca. Predaval bo sodr. dr. Tuma o predmetu: „Kmečko posestvo in socializem“. Nihče naj ne manjka.

Divača Davno je že tuk. delavstvo na železnici organizirano. Sedaj bo treba tudi našega tuk. kmeta iztrgati iz rok meščanske liberalne in klerikalne stranke ki kmeta samo izkoriščati v egoistične kapitalistične namene. Tako smo sklenili, da skličemo na nedeljo dne 6. decembra popoldan javen ljudski shod na katerem bo govoril naš sodrug dr. H. Tuma. Delavce in kmete vabimo, da se že sedaj pripravijo na ta shod.

Šempolaj. Dne 22. t. m. se je vršil v Šempolaju zaupni shod, da se vstanovi krajno organizacijo v Šempolaju. Udeležba na tem shodu je bila prav lepa. Prišli so tudi kmetje in delavci iz sosednjih vasi, kar znači, da se je počel tudi kraški trpin zanimati za socializem. — Predsedoval je shodu sodr. Josip Gabrovec. Prvi je poročal sodr. Prijatelj. Krasno in temeljito je naslikal položaj v katerem se nahaja bedni kraški kmetič, katerega so farbali pri zadnjih deželnozbornskih volitvah liberalni na-

rodnjaki z raznimi obljubami ga oblekli za časa volitev v kmečko agrarno suknjo. Od liberalnih shodov so pa ostale le obljube. Priporočal je nadalje, da bi se kmetje in delavci združili in skupno delovali v prid svojih koristi. Sedanji način produciranja in delitve blaga je krivičen. To vprašanje bo treba kmalu rešiti ako se bo hotelo preprečiti grozno bedo na eni in razkošno bogastvo na drugi strani. K temu se pripomore veliko z ustanavljanjem konsumnih zadrug. Veliki vzrok sedanje vedno rastoče draginje tvori tudi mala trgovina. Ako bi imeli zadruge, bi kmet prodajal sam ter, imel pri tem še vedno več dobička in delavec tudi, ker bi kupoval blago še vedno bolj po ceni.

Sodr. Prijatelj se je dotaknil vprašanja glede velikih množin vina na primorskem, katerega kmet ne more prodati, vsled česar se nahaja kmet v stiski. Posedujoči sloji narekujejo mu naravnost za katero ceno ga sme prodati. Kmet ni tedaj niti gospodar ceniti sam svoje vino. Tudi delavec ne sme danes še sam ceniti svojega dela. V severnih avstrijskih deželah, kjer ni vinogradnikov ne morejo ne kmetje ne delavci vina piti. Cene so previsoke. Pri nas na jugu je pa toliko vina da kmet ne ve kam bi se obrnil da bi ga prodal. — Zatoraj bilo bi koristno, da bi se našel trg za prodajo vina. To bi se lahko uredilo na podlagi konsumnih društev. Kraški vinorejci bi se morali vsi organizirati. Samo po tej poti bi si lahko zboljšali svoj položaj. Večkrat se pravi, da je delavec zavoljo zahtev glede plač provzročitelj draginje. To ni res. Da vlada pri nas (kakor tudi drugod op. ur.) draginja ni, da primorski kmetič ne more prodati vina, tiči krivda kje drugje. Kapitalizem, ki tlačí delavca tlačí tudi kmeta. Tudi je nujno potrebno, da si pribori tudi delavstvo zastopstvo v deželni zboru. Izsiliti moramo od gospodujočih slojev, splošno, tajno in direktno volilno pravico za deželne zbornice in občine. Današnji deželni zbori in občine so za kmeta in delavca navadni izkoriščevalni zavodi. Združimo se in združeni nastopimo v boj za naše koristi.

Nato je govoril sođr. Mozetič. Govoril je o narodnosti in mednarodnosti, ter zakaj se mora delavstvo mednarodno organizirati. Socialna demokracija ni protinardna. Noben socialni demokrat ni nasproten napredku svojega naroda. Napredek socialne demokracije, je napredek vsakega naroda, tedaj tudi našega. Največji sovražniki naroda so narodnjaki sami. Socialistično delavstvo je izvojevalo splošno volilno pravico. Socialna demokracija je priborila tudi, da je vlada predložila načrt zavarovanja za starost in onemoglost. Dve leti je minulo od zadnjih državnozbornih volitev, slabe letine so povzročile kmetu obilo zla, kraji kateri ležijo v livadah so dobili seno zastonj, a kraški kmet je moral prodajati živino radi pomanjkanja krme.

Deželni zbor goriški katerega homatije so vam znane ne deluje več, bolje bi bilo da bi ne bil nikdar deloval, veljal je deželo goriško okroglih 15—20.000 kronic, za katero svoto bi se naredilo lahko marsikako pot do nepristopne vasi na Krasu.

Liberalci in klerikalci na Kranjskem so sedaj v tesnem objemu. Dr. Taučar se je spokoril in korakal k dr. Susteršiču pod zastavo miru in sprave, od katerega je baje dobil blagoslov. Tudi pri nas se lahko zgodi kaj takega, da bo šel Gabršček k Gregorčiču po blagoslov. Biti moramo previdni. Ker so se liberalci zbalí vršiti svobodomiselnost agitacijo vršimo jo mi.

Danes smo prišli da ustanovimo v Št. Polaju krajno organizacijo soc. dem. stranke. Prišli smo, da prepričamo in poučimo kmetsko delavsko ljudstvo o naših nazorih in o sredstvih katere moramo uporabljati v boju za naš obstanek in napredek ljudstva. Na delo tedaj in bodočnost je naša.

Na predlog predsednika sođr. Gabrovica so bili izvoljeni v odbor krajne organizacije sledeči: Predsednik Josip Gabrovec. Odborniki: Miha Škerk, Ivan Dorbež, Ivan Kozmina, Ivan Koeman.

Ker se ni javil nihče k besedi, je preds. ob 6, uri zvečer zaključil shod.

NB. Po shodu dne 1. t. m. se je župan g. Kosmina v Šempolaju izrazil, da ne bode dopustil, da bi se še kedaj sklical shod v Šempolaju. Mi mu pa mirno odgovorimo

da njegove pretnje nas nič ne strašijo. Mi bomo še sklicevali shode v Šempolaju.

Delavsko gibanje.

Čevljarski delavci so vabljeni na shod ki bode dne 6. decembra t. l. ob 3. uri popoldne v Delavskem domu. Pridite vsi!

Shode stej priredili pretekli torek in sredo podružnice 1. in 3. železničarske organizacije, na katerih sta poročala sođr. Kopač in Falk. Shoda sta bila izredno dobro obiskana.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadžugah.

Jesenice: MARIJA NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Gabrovica: FURLAN BENEDIKT tob.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

UMETNI

FOTOGRAFIČNI ATELJE

pri sv. Jakobu

ulica Rivo št. 42 (pritličje)
TRST.

Izvršuje vsako fotografično delo kakor tudi razglede posnetke, notranjost lokalov, porcelanaste, plošče za spomenika, itd. itd.

POSEBNOST

POVEČANJE VSAKATERE FOTOGRAFIJE.

Radl udobnosti P. N. naročnikov sprejema naročbe in jih izvršuje na doma ali zunaj mesta.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnenega in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek
u Nov. Města n. M., Čechy.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Čitajte „Delavski List“.

PEKARNA IN SLADČIČARNA

Dominik Milanič

TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA

Likerjev v steklenicah.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

in časnikov v vseh jezikih.

13 kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena

Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem

Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. Cene zmerne.

ZADRUŽNO VODSTVO.

== KAROL GERBEC ==
BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.
Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.